

Projectdefinitie

Projectnaam: Monitor Nutri-Score

Opdrachtgever: Ministerie van VWS

Projectleider: 5.1.2e

Datum en status: 6 juni 2023, concept

1. Uitdaging

Een ongezond voedingspatroon is een belangrijke risicofactor voor het ontstaan van overgewicht en (gerelateerde) chronische aandoeningen, zoals hart- en vaatziekten en diabetes type 2. Een gezond voedingspatroon draagt bij aan de preventie van chronische aandoeningen. In Nederland is ongezonde voeding verantwoordelijk voor 8,1 procent van de totale ziektelast, 12.900 doden per jaar en zes miljard euro aan zorgkosten. Ongezonde voeding is, na roken, de belangrijkste risicofactor in relatie tot ziektelast. In Nederland had in 2022 de helft van de volwassenen overgewicht, net als ongeveer dertien procent van de kinderen in 2022. Zonder extra maatregelen stijgt het percentage volwassenen dat te zwaar is naar 62 procent in 2040.

Binnen het Nationaal Preventieakkoord (NPA, onderdeel Overgewicht) is de ambitie van de deelnemende partijen, waaronder de Rijksoverheid en organisaties uit de zorg, het bedrijfsleven, gemeenten en het onderwijs, om de percentages van jeugdigen en volwassenen met overgewicht en obesitas te laten dalen. De partijen hebben afgesproken om richting 2040 te streven naar het terugdringen van overgewicht en obesitas naar het niveau van 1995. Eén van de doelstellingen is dat alle inwoners van Nederland eten en drinken op een wijze die bijdraagt aan een gezond gewicht en een gezond voedingspatroon, door (1) de Schijf van Vijf als leidraad te nemen en (2) een consumptie van de hoeveelheid kilocalorieën naar een passend niveau bij lengte, leeftijd, geslacht en gezonde leefstijl. Gezonde(re) voedselkeuzes mede als gevolg van het weergeven van een voedselkeuzelogo op de verpakking van voedingsmiddelen kunnen betekenen dat mensen relatief meer eten en drinken uit de Schijf van Vijf en/of dat de hoeveelheid energie die mensen binnenkrijgen beter is afgestemd op hun behoeften. Daarnaast kan een voedselkeuzelogo fabrikanten aanmoedigen om de samenstelling van voedingsmiddelen te verbeteren, waardoor het aanbod van voedsel in het algemeen verbetert. Een voedselkeuzelogo kan hiermee bijdragen aan minder overgewicht.

2. Aanleiding

Nederland voert Nutri-Score per 1 januari 2024 in. Een voorwaarde voor de invoering van Nutri-Score was dat het logo voldoende aansluit op de Nederlandse voedingsrichtlijnen. Vanaf februari 2021 heeft een internationaal wetenschappelijk comité (IWC) gewerkt aan verbetering van de algoritmen van Nutri-Score. In juli 2022 zijn de herziene algoritmen voor vaste voedsel en oliën, vetten en noten gepubliceerd. De Gezondheidsraad heeft beoordeeld in hoeverre de herziene algoritmen voor vast voedsel en oliën, vetten en noten verbeterd zijn en gereflecteerd op de aansluiting van Nutri-Score op de Nederlandse voedingsrichtlijnen. In april is het herziene algoritme voor dranken gepubliceerd en heeft het ministerie van VWS besloten Nutri-Score in te voeren. 1 januari 2024 is de startdatum waarop fabrikanten het logo, berekend op basis van het nieuwe algoritme, op de verpakking van voedingsmiddelen mogen plaatsen.

Het is belangrijk dat de Levensmiddelendatabank op 1 januari 2024 in orde is om informatie van bedrijven die Nutri-Score gaan voeren op te nemen en alle gegevens beschikbaar zijn voor het monitoren van de invoering.

3. Doelstelling

Om de bovengenoemde doelstelling binnen het NPA te bereiken is het belangrijk dat fabrikanten Nutri-Score gaan invoeren. Het ministerie van VWS heeft het RIVM de opdracht gegeven om een monitor op te zetten om de invoering van Nutri-Score te kunnen volgen. Bovendien zal de monitor een prikkel vormen voor fabrikanten om het voedselkeuzelogo op de verpakking van voedingsmiddelen te plaatsen.

De Nutri-Score monitor heeft de volgende doelstellingen:

1. Bepalen van (veranderingen in) de frequentie van het wel of geen gebruik van Nutri-Score en de verdeling van producten over de klassen van Nutri-Score (van A: meest gunstige samenstelling, tot E: minst gunstige samenstelling) vanaf de invoering in Nederland (1 januari 2024).
2. Bepalen van (veranderingen in) de samenstelling van producten die wel of geen Nutri-Score dragen en specifiek voor producten in de verschillende klassen van Nutri-Score vanaf de invoering in Nederland.
Op advies van de Gezondheidsraad zal expliciet gerapporteerd worden over het zoutgehalte van groente- en peulvruchtenconserven. Het algoritme biedt namelijk ruimte om zout toe te voegen zonder dat dit leidt tot een minder gunstige Nutri-Score. Hetzelfde geldt voor het suikergehalte in fruit- en groenteconserven en magere zuivel.
3. Indien mogelijk, bepalen van (trends in) de verkoopaantallen en/of -volumes van producten die wel of geen Nutri-Score dragen en specifiek voor producten in de verschillende klassen van Nutri-Score.
4. Onderzoeken van de relatie tussen het wel of geen gebruik van Nutri-Score en de indeling van producten binnen of buiten de Schijf van Vijf.
Er staat nu niks over monitoring/onderzoek of N-S als prikkel voor NAPV werk. Kan dat worden toegevoegd (of naar worden verwezen als dit in project monitoring NAPV wel is opgenomen)

Ik dacht dat ook de score zoals berekend wordt toegevoegd en vergeleken met de score die de fabrikant aan het product koppelt? Zodat kan worden gemonitord of hiertussen afwijkingen zijn.

4. Resultaat

- Resultaat 1: Memo met een plan van aanpak voor de monitor Nutri-Score
- Resultaat 2: Een RIVM-briefrapport gericht op bovenstaande doelstellingen in het eerste jaar van de invoering van Nutri-Score (1 januari 2024).
- Resultaat 3: Een publiekssamenvatting van het RIVM-rapport als basis voor een nieuwsbericht voor op de webpagina van het RIVM en eventuele andere media.
- Resultaat 4: Een korte tekst over het bovenstaande RIVM-rapport voor op de bestaande RIVM-webpagina over Nutri-Score met een link naar het rapport.
- Resultaat 5: Een advies over het vervolg van de monitoring (o.a. resultaten, nieuwe inzichten).

5. Afbakening

Dit project omvat de opzet en uitvoering van de monitoring in het eerste jaar van de invoering van Nutri-Score en enkel een advies voor de monitoring in de hierop volgende jaren.

Binnen het project zal geen gedragsonderzoek plaatsvinden om te bepalen of en zo ja, op welke manier, de invoering van Nutri-Score daadwerkelijk leidt tot gezonde(re) voedselkeuzes. Ook de impact van de invoering van het voedselkeuzelogo op overgewicht en (gerelateerde) chronische aandoeningen, zoals hart- en vaatziekten en diabetes type 2, zal niet onderzocht worden.

Alleen merkproducten (vooral nog supermarktproducten) zoals opgenomen in de Levensmiddelendatabank maken deel uit van de monitor. Merkproducten zonder gegevens over de voedingswaarde zijn uitgesloten. Er zal geen onderzoek in winkels plaatsvinden om te controleren of de Nutri-Score zoals vermeld in de Levensmiddelendatabank overeenkomt met die op de verpakking van producten of om eventuele ontbrekende gegevens op te zoeken.

Verkoopgegevens van producten zullen meegenomen worden voor productgroepen waarbij de koppeling tussen gegevens uit de Levensmiddelendatabank en de databank van een externe partij voldoende hoog is. De hoeveelheid te onderzoeken productgroepen hiervoor is ook afhankelijk van het budget en de tijd die beschikbaar zijn.

6. Randvoorwaarden

Dit project is onderdeel van opvolgende projecten waarvoor het ministerie van VWS jaarlijks een opdracht zal verlenen aan het RIVM. Het RIVM dient jaarlijks een projectplan op te stellen en de projectresultaten steeds binnen het beschikbare budget en voor de gestelde einddatum op te leveren. Een betrouwbare monitor is een vereiste.

De bron voor gegevens over de samenstelling van voedingsmiddelen is de Levensmiddelendatabank. Voor verkoopgegevens zal het ministerie van VWS in eerste instantie proberen om een samenwerking met het Centraal Bureau voor de Statistiek (CBS) op te zetten. De beschikbaarheid van verkoopgegevens is een randvoorwaarde voor de volledige uitvoering van doelstelling 2.

De invoering van Nutri-Score mag niet ten koste gaan van verslechtering van de samenstelling van voedingsmiddelen, bijvoorbeeld bij producten waarbij het toevoegen van zout of suiker niet leidt tot een minder gunstige Nutri-Score.

7. Neveneffecten

De invoering van Nutri-Score vormt mogelijk een prikkel voor productverbetering, hoewel dit niet het primaire doel is van het voedselkeuzelogo. Het bepalen van de relatie tussen Nutri-Score en productverbetering is daarom een van de doelstellingen van dit project. Nutri-Score en de NAPV zijn echter twee verschillende systemen. De kans dat de NAPV minder impact heeft, omdat fabrikanten Nutri-Score als sterkere prikkel voor productverbetering ervaren.

Verder kan de NAPV fabrikanten stimuleren producten te verbeteren waarbij dit niet samengaat met een gunstiger Nutri-Score. Anderzijds bestaat het risico op verslechtering van de samenstelling van producten waarbij dit niet leidt tot een minder gunstige Nutri-Score.

Een gezond voedingspatroon is niet te bereiken met enkel het monitoren van de invoering van Nutri-Score. Het projectresultaat kan de inzet op andere beleidsmaatregelen dan ook beïnvloeden.

8. Gebruikers van het projectresultaat

Het ministerie van VWS zal het projectresultaat gebruiken voor de evaluatie van bestaande beleidsmaatregelen en het eventueel opstellen van nieuwe maatregelen rond overgewicht in Nederland. Het resultaat is verder interessant voor verschillende organisaties die werkzaam zijn op het gebied van de voedselomgeving. Ten slotte zijn fabrikanten van voedingsmiddelen belangrijke gebruikers vanwege hun activiteiten rond het invoeren van Nutri-Score en productverbetering.

9. Relatie met andere projecten

De monitor van Nutri-Score is nauw verbonden met de monitor van de NAPV. Binnen het RIVM verloopt de opzet van beide monitors parallel, waardoor het mogelijk is om deze, waar mogelijk, op elkaar af te stemmen. Denk onder andere aan het gebruik van dezelfde databronnen, de monitoringsmomenten en de mogelijke relatie tussen Nutri-Score en productverbetering.

In breder verband kunnen beide monitors onderdeel uitmaken van een monitor van de voedselomgeving. Ook is de verbinding van monitoring op gezondheid en op de thema's duurzaamheid en veiligheid van voedingsmiddelen interessant.